

CH 9

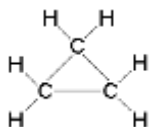
- Učivo z minulého zadání si můžete zopakovat na:
alkany: <https://www.skolasnadhledem.cz/game/1855>
- Pokračujte v zápise alkanů:

CYKLOALKANY

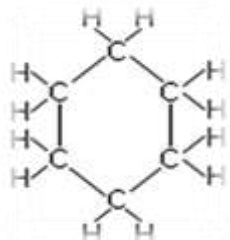
- uhlovodíky, v jejichž molekulách se vyskytují pouze jednoduché vazby a mají uzavřený řetězec

- cyklické uhlovodíky mají před názvem předponu **cyklo-**

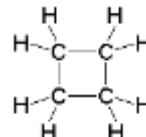
Cyklopropan C_3H_6

Cyklohexan C_6H_{12}

Cyklobutan C_4H_8

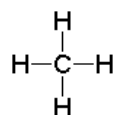

- cyklohexan je kapalná, hořlavá látka získávaná z ropy

- používá se jako rozpouštědlo a k výrobě plastů

Zástupci alkanů:

METHAN CH_4

Výskyt: hlavní složka zemního plynu, obsažen v bioplynu, součástí důlního plynu

Vlastnosti: za normálních podmínek bezbarvý plyn, bez zápachu a není jedovatý

- hoří namodralým plamenem, má výbornou výhřevnost, se vzduchem tvoří výbušnou směs

Využití: k topení, vaření, k výrobě dalších organických látek

PROPAN $CH_3CH_2CH_3$ BUTAN $CH_3CH_2CH_2CH_3$

Vlastnosti: bezbarvé, hořlavé plyny, se vzduchem v určitém poměru tvoří výbušnou směs

Využití: propanbutanová směs je kapalná směs stlačených plynů, jako palivo do vařičů a sporáků, zapalovače, pohon do spalovacích motorů LPG (nejekologičtější palivo)

BENZIN

- směs kapalných uhlovodíků, přes 60 % tvoří alkyly, zbytek cykloalkany a areny

- vysoce hořlavá látka a zdraví škodlivá, jako palivo pro spalovací motory

- vyrábí se frakční destilací ropy a krakováním

- oktanové číslo – určuje se kvalita benzínu

MOTOROVÁ NAFTA

- směs uhlovodíků, které obsahují v řetězci 12-22 uhlíkových atomů

- zdraví škodlivá látka, „diesel“

- Další učivo:

ALKENY

- přečíst v oranžové učebnici na str. 38

- uhlovodíky s jednou dvojnou vazbou v otevřeném řetězci

Obecný vzorec: C_nH_{2n}

Názvosloví alkenů:

- ke kmenu názvu je přidáno zakončení **-en** (eth**en**, prop**en**..)

vzorec			
název	strukturní	racionální	sumární
eth en	<pre> H H \ / C=C / \ H H </pre>	$CH_2 = CH_2$	C_2H_4
prop en	<pre> H H H \ / C=C-C-H / \ H H H </pre>	$CH_2 = CH - CH_3$	C_3H_6
but-1- en	<pre> H H H H \ / C=C-C-C-H / \ H H H H </pre>	$CH_2 = CH-CH_2-CH_3$	C_4H_8
but-2- en	<pre> H H H H H-C-C=C-C-H H H H </pre>	$CH_3-CH=CH-CH_3$	C_4H_8

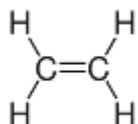
Chemické vlastnosti:

- snadno zápalné a na vzduchu hořlavé

- dvojná vazba je příčinou větší chem. reaktivity

Zástupci alkenů:

ETHEN (ethylen) C_2H_4 $CH_2 = CH_2$

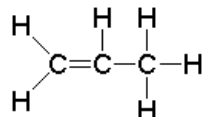

- bezbarvý plyn nasládlé vůně

- hořlavý, se vzduchem výbušný

- **využití:** výroba polyethylenu (PE), urychlení zrání ovoce

PROPEN (propylen) C_3H_6 $CH_2 = CH - CH_3$

- hořlavý plyn, získává se při zpracování ropy

- výchozí surovina pro výrobu polypropylenu, acetonu a glycerolu

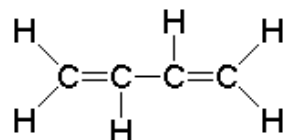
Uhlovodíky s více dvojnými vazbami

ALKADIENY

- obsahují v molekule dvě dvojně vazby
- zakončení – **dien**

Obecný vzorec: C_nH_{2n-2}

BUTA-1,3-DIEN C_4H_6 $CH_2=CH-CH=CH_2$

- bezbarvý plyn, surovina k výrobě syntetického kaučuku